

Gazeta Olsztyńska

Organ Związku Polaków w Prusach Wschodnich.

„Gazeta Olsztyńska“ z dodatkami „Gość Niedzielny“ i „Gospodarz“ wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt.

Przedpłata wynosi kwartalnie 9 marek.

Ogłoszenia przyjmuje się za opłatą 50 fenigów za miejsce rządka sześciomowego. — Przy dochodzeniu sądowym należyłości wszelkie rabaty upadają.

Ojców mowy, ojców wiary
Brońmy zgodnie młody, stary.

Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus!

Drukiem i nakładem: Joanny Pieniężnej.
Redakcja i Administracja w Olsztynie, Mühlenstrasse 2.

Telefon nr. 531.

Listy do redakcji należy adresować:
„GAZETA OLSZTYŃSKA“ — ALLENSTEIN, OPR
Redaktor: Ludwik Łydko.

TELEGRAMY.

Otwarcie sejmiku

provincjonalnego w Królewcu.

(S) Królewiec, 15 marca. 47 sejm prowincjonalny otwarty został w Królewcu. Przewodniczył nasz poseł Ks. Proboszcz Barczewski z Brunswaldu jako najstarszy z posłów. Prezes naczelny Prus Wschodnich p. Siehr wygłosił dłuższą przemowę polityczną. Po nim zabrał głos prezydent sejmiku Ks. Proboszcz Barczewski, który powiedział co następuje:

»Praca jest obowiązkiem obywatelskim, praca jest zadaniem człowieka. I tutaj zebraliśmy się do pracy, wprawdzie w różne partie polityczne podzieleni, ale wszyscy w jednej myśli i wspólnej woli pracowania dla naszej prowincji, aby jej dopomóc i jej dobro popierać. Z pomocą Bożą przystępujemy do pracy 47 sejmiku prowincjonalnego«.

Następnie przystąpiono do obrady prezydium sejmiku. Prezesem wybrano p. v. Berg, a zastępcą Anderscha socjalistę.

Przeciwko prawu o rozbrojeniu.

Olsztyn, 16. 3. 21. Przeciwko prawu o rozbrojeniu mianowicie Prus Wschodnich zwraca się niemiecka prasa wschodnio-pruska. »Allensteiner Zeitung« powiada że Prusy Wschodnie są zaniepokojone, gdyż uważają »freiwilligen Selbstschutz« na dłuższy czas za rzecz niezbędną.

Równocześnie wystąpił prezes ministrów bawarskich Kahr przeciwko rozbrojeniu organizacji militarnych w Bawarii. Oświadczył, że rząd bawarski protestował przeciwko rozbrojeniu i że potępić nikogo nie można jeżeli rozbroić się nie da.

Nastroje antybolszewickie w Moskwie.

Helsingfors, (EE). W Moskwie odbył się olbrzymi wiec robotniczy w celu wyrażenia protestu przeciw wysłaniu oddziałów zbrojnych celem stłumienia rewolucji. Robotnicy domagają się załatwienia konfliktu w drodze polubownej przy pomocy nawiązania rokowań między powstańcami a rządem komisarzy ludowych.

Po zakończeniu wiecu ruszył olbrzymi tłum manifestantów pod Kreml ze sztandarami z napisem: »Precz z tymi, co piją naszą krew! Żądamy po.woju i chleba«.

Straszne walki pod Piotrogradem.

Berlin, 16. 3. »Daily Mail« donosi z Helsingforsu, że bitwa pomiędzy bolszewikami a powstańcami toczy się w dalszym ciągu. Dotychczas padło około 1200, a rannych oblicza się na 4000. Flota powstańców zasypuje przedmieścia i forty piotrogrodzkie granatami i szrapnelami.

Terjok, 16. marca. Walki dookoła Kronsztadu i Piotrogradu trwają w dalszym ciągu i prowadzone są z wielkim ożywieniem. Kronsztad trzyma się silnie, lecz podobno pożywienia starczą mu tylko na 10 dni. Trocki wydał rozkaz blokady Kronsztadu i wysłał notę do Finlandji, protestującą przeciw sprzyjaniu powstańcom.

Talaat pasza zamordowany.

Berlin, 16. marca. Dawniejszy wielki wezyr turecki Talaat pasza zastrzelony został na ulicy przez studenta armeńskiego. Talaat pasza popierał politykę niemiecką w wojnie światowej. Morderca podobno zastrzelił wezyra z zemsty za okrucieństwa popełnione w wojnie na ludności armeńskiej.

Polska — Rumunja.

Horyzont polityczny Polski zaczyna się coraz bardziej rozjaśniać i rozprzestrzeniać. Zagraniczna polityka Polski przeszedłszy pierwszy okres szukania niepewnych dróg, weszła obecnie na tory zdrowe i jedyne dla przyszłej ekspansji państwa polskiego.

Ostatnie tygodnie przyniosły szereg nadzwyczaj ważnych wypadków, które decydujący wpływ wywarły i wywrzeć jeszcze mogą na dalsze ukształtowanie się państwa polskiego pod każdym względem. Podstawą tego wszystkiego był zawarty niedawno sojusz polsko-francuski, który dla obu państw posiada doniosłe wielce znaczenie. Sojusz polsko-francuski przekreśla bowiem wszelkie plany militarne sąsiadujących z Polską państw, a Francji zapewnia silne oparcie na Wschodzie. Powiedzieć można nawet, że sojusz polsko-francuski wpłynął korzystnie na obrady pokojowe, tak, że dziś stoimy w przededniu zawarcia pokoju z Rosją.

Ale jakkolwiek Polska związana jest nierozdzielnie z Francją, jednak obydwa państwa nie mają wspólnych granic, a to zmniejsza trochę wartość każdego sojuszu, choćby z najpotężniejszym państwem. W sojuszu polsko-francuskim najgłówniejszą rolę gra moralne jego znaczenie, a potem dopiero idą wszelkie korzyści wojskowe, handlowe i finansowe.

Polska nie mając wspólnych granic z Francją, znalazłaby się w pewnym odosobnieniu na Wschodzie. Polityka zagraniczna Polski zdawała sobie dobrze z tego sprawę, że sojusz polsko-francuski nabierze wtedy pełnej wartości, jeżeli Polska umocnioną zostanie na Wschodzie, przez zespolenie się z jednym lub kilkoma sąsiadującymi państwami.

To było powodem podróży ministra Sapięhy do Bukaresztu, gdzie zostały omówione najżywoniejsze sprawy Polski i Rumunji i zawartym został sojusz między temi obydwojma państwami.

Sojusz polsko-rumuński ma bezwątpienia nadzwyczaj doniosłe znaczenie. Polska łącząc się z Rumunją, tworzy silny wał od Bałtyku aż do morza Czarnego, i zabezpiecza pozostałą Europę od niebezpieczeństwa bolszewickiego, zamykając bolszewikom drogę na planowane dotąd jeszcze, podbicie i zbolszewizowanie Europy. To jest może najważniejszą korzyścią sojuszu polsko-rumuńskiego. Bo pomimo katastrofalnego stanu, w jakim znajduje się dzisiejsza Rosja sowiecka, niebezpieczeństwo bolszewickie istnieje i istnieje jeszcze dłuższy czas może. A z tem trzeba się liczyć poważnie. Dlatego też zawarcie sojuszu między Polską a Rumunją dać może gwarancję, że Rosja sowiecka zawartego pokoju dotrzyma. Nie poważy się napaść na dwa silne i związane sojuszem państwa.

Następnie, Polska przez sojusz z Francją i Rumunją umocni bezwątpienia swe stanowisko w świecie politycznym i finansowym i zyska tem łatwiej należne jej uznanie i zaufanie.

Wielką korzyścią dla handlu obu państw, będzie utworzenie na mocy sojuszu wielkiej drogi handlowej łączącej morze Bałtyckie z morzem Czarnem. Mamy tu na myśli linię łączącą Gdańsk z głównym portem rumuńskim Braila. Tem samym polski handel znajdzie wolną i otwartą drogę do południowej Rosji, Malej Azji, Gruzji, Armenji i innych obszarów wschodnich, nie potrzebując w tym względzie zależności od Rosji. Droga ta ułatwi wymianę rumuńskiego zboża, na polski węgiel, naftę, sól i wyroby włókniste. A wiadomo jak wielką rolę w kryzysie żywnościowym w Polsce, odegrała dostawa zboża z Rumunji.

Uzyskanie możliwości użycia drugiego portu, portu przy morzu Czarnem, było dla Polski nagłą koniecznością. Polska nie uzyskała bowiem całkowitej niezależności w Gdańsku, a to dlatego, że wchodzi w tą sprawę Anglja, która uzyskać pragnie dominujący wpływ na morzu Bałtyckim. Państwo o tak rozległych granicach jak Polska, potrzebuje koniecznie wolnego i niczem nie skępowanego dostępu do morza, potrzebuje swobodnego wyjścia na oceany, aby uniezależnić całkowicie swój handel.

Tak też możliwość użycia drugiego portu, posiada dla Polski nieocenione znaczenie. Z rumuńskiego portu Braila, posiada Polska swobodną komunikację z najbliższym Wschodem, łączność z sojuszniczą Francją i w ogóle swobodne wyjście na morze Czarne, morze Śródziemne i ocean atlantycki.

Sojusz polsko-rumuński jest dla Polski podstawą przyszłego dobrobytu. Odżyją dawne tradycje polskich stosunków ze Wschodem, wzmoże się handel i przemysł, otworzą się nowe drogi dla egzystencji i rozwoju państwa polskiego.

W interesie powszechnego pokoju, dobrobytu i odbudowy zniszczonej kultury i cywilizacji, sojusz polsko-rumuński powitać należy jako zdarzenie nadzwyczaj ważne i decydujące o nowym ukształtowaniu się powojennej Europy.

L. Ł.

Wybory do izb rolniczych.

(Landwirtschaftskammer).

W niedzielę 20-go marca r. b. odbędą się u nas wybory do izby rolniczej (Landwirtschaftskammer) pod temi samymi warunkami, jak odbyły się wybory dnia 20-go lutego. Przewodniczący i zarządy są te same. Prawo głosu przysługuje li tylko gospodarzom (rolnikom) lub dzierżawcom.

Samo się przez się rozumie, że my Polacy pod takimi warunkami udziału w głosowaniu brać nie możemy. Wbrew rozporządzeniu ministerjum spraw wewnętrznych, niepowołano nikogo z naszej partji do zarządów wyborczych, taksamo nieuwzględniono nas przy mianowaniu przewodniczących lub zastępcy mimo wczesnych żądań z naszej strony. W czysto polskich okręgach wyborczych, jak n. p. w Gryżlinach (210 głosów polskich, 123 gł. niem.) zasiadali w zarządach li tylko Niemcy, najzaciętsi wrogowie naszej partji. Do tak jednostronnie zorganizowanych zarządów zaufania mieć niemożemy. Nie chcemy już wspominać o nadużyciach i gwałtach przed i po wyborach jak to się działo w Klonie, w Małym Lewaldzie itd.

Aby to zadokumentować i założyć protest przeciw takiemu nas po macoszemu traktowaniu przed całym światem cywilizowanym i ażeby ludności naszej na dalsze prześladowania nie narażać, postanowiliśmy przy wyborach 20-go marca nie brać udziału. Płacić musimy te same, jeżeli nie większe podatki, jak Niemcy, żądamy dlatego tych samych praw, żądamy równouprawnienia. Protestujemy naprzeciw takiemu niesprawiedliwemu postępowaniu z naszą partją, żądamy tych samych praw, które bezwarunkowo przyznano innym partjom, tylko wtedy możemy brać udział w sprawiedliwych pracach partyjnych.

Związek Polaków w Prusach Wschodnich.
Sekretariat na Warmję. Jan Baczewski.

Śląsk. Dla tych czterdziestu urządzono w Szczytnie w niedzielę wielki »vaterländische Kundgebung«. Na dworcu stawili się landrat von Poser, burmistrz Mey, koło śpiewackie, kapela wojskowa itd. itd. Burmistrz miał przemowę. »Lidertafel« zaś zaśpiewała emigrantom »Muttersprache, Mutterlaut« Hegara. Braumeister Hoffmann dziękował w imieniu emigrantów i złożył uroczyste przyrzeczenie, że emigranci przyczynią się do utrzymania G. Śląska przy Niemczech. — Może emigrantom pieśń »Muttersprache, Mutterlaut« dała wskazówkę na drogę jak sobie postępować należy.

* Tczew. W sobotę po południu wyjechał stąd transport górnoślązaków na plebiscyt. Na rynku uszykowano się pochód, w którym brały udział wszystkie towarzystwa polskie, działwa szkolna i oddział uczniów szkoły morskiej, który to pochód towarzyszył wyjeżdżającym na plebiscyt górnośląski górnoślązkom. Dworzec i wagony, w których pomieszczono górnoślązaków, były przystrojone. Braci górnoślązaków żegnano serdecznie, życząc im zwycięstwa. W Laskowicach przyłączyli się do transportu górnoślązacy z Chojnic i razem jechali do Torunia. Bracia górnoślązacy wyrażali przekonanie, że Górny Śląsk będzie nasz.

* Warszawa. W niedzielę, odbył się w Stolicy szereg wieców manifestacyjnych, mających na celu zaznaczenie solidarności całej ludności Stolicy z ludem polskim na Górnym Śląsku.

Przybyła do Warszawy delegacja rodowitych Górnoślązaków. Na cześć gości odbyło się przyjęcie w hotelu Bristol.

W Warszawie odbywa się energiczna kwesta na rzecz Śląska. Urządzono loterię fantową w Uniwersytecie, na ulicach i w lokalach kwestują delegatki instytucji społecznych.

* Bytom. Dnia 8 bm. po południu usiłowano pod pozorem, urzędzenia wiecu, napaść na polską gminę Pawłowek. W tym celu przyjechali na trzech samochodach strosstruplerzy w liczbie około 50 z nauczycielem Steuerem, znanym przywódcą Heimat-treuerów na czele. Ludność wiejska, pośród której niema zupełnie Niemców, przyszła tłumnie na niemiecki wiec i opanowała zebranie. Wiec niemiecki przekształcił się w wiec polski, na którym powzięto rezolucję, wzywającą do głosowania podczas plebiscytu za Polską. Po odśpiewaniu »Roty« zebrani zaczęli się rozchodzić a wówczas strosstruplerzy urządzili na ludność polską napad, który skończył się dla nich klęską. Niemcy ratowali się ucieczką.

* Lwów. Dnia 14 bm. odbył się w Borysławiu wiec górnośląski. Robotnicy złożyli cały zarobek dzienny na cele plebiscytu na Górnym Śląsku, pracodawcy pięciokrotną sumę tego zarobku.

Ze świata.

Afganistan wobec Polski.

Ryga. Przebywająca tu w drodze do państw Europy Zachodniej dyplomatyczna misja afganistańska, złożyła dziś wizytę w poselstwie polskim w Rydze, gdzie oświadczyła, że przybędzie również i do Polski. Afganistan pragnie bowiem nawiązać stosunki gospodarcze z Polską. Przewodniczący delegacji, Wali Chan, wiezie pismo odręczne emira afganistańskiego Amanula Chana do p. Naczelnika Państwa.

Rozwiązanie konfliktu grecko-tureckiego.

Berlin. W sprawach Turcji i Grecji prawdopodobnie stanie następujące rozwiązanie: Opróżnienie Konstantynopola, kontrola cieśniny przez Turcję i samorząd Smyrny, przyciem Grecji przypadłoby pierwszeństwo w pewnych prawach administracyjnych. W rokowaniach wylaniają się wprawdzie pewne trudności, niemniej należy żywić nadzieję pomyślnego wyniku.

Londyn. Delegacja grecka przyjęła propozycję sprzymierzonych w sprawie ormiańskiej mniejszości. Delegacja turecka nacjonalistyczna oświadczyła, że nie posiada pełnomocnictw koniecznych do przyjęcia tej propozycji. Wobec tego będzie nadal utrzymane przewizorium.

Pogrzeb zamordowanego premiera.

Madryt. Pogrzeb prezydenta ministrów Dato odbył się bardzo uroczysto. Za trumną postępował król z rodziną, ministrowie i przedstawiciele władz.

Ameryka wobec Ligi Narodów.

Waszyngton. Przed powzięciem decyzji w sprawie Ligi Narodów, Harding wysłał w najbliższym czasie do Europy przedstawiciela Stanów Zjednoczonych celem przeprowadzenia ankiety w tej sprawie.

Amerykańska »nagroda Nobla«.

Gdańsk. Z Londynu donoszą, że na cześć Wilsona zamierza ludność Stanów Zjednoczonych stworzyć fundusz pół miliona dolarów, którego odsetki mają corocznie być przyznawane człowiekowi, który w ciągu ostatniego roku położy największe zasługi dla ludzkości. Ta amerykańska »nagroda Nobla« ma wynosić rocznie 25 tysięcy dolarów.

Ruch towarzystw.

Gietrzwałd. Zebranie Tow. Lud. w Gietrzwałdzie odbędzie się w niedzielę dnia 20. bm. po »Gorzkich Żalach« w mieszkaniu p. Samulowskiego, na które się wszystkich członków uprzejmie zaprasza.

Sztum. Przyszłe zebranie tow. młodzieży polskiej »Jedność« odbędzie się w sobotę 19. marca o godz. 8. wieczorem u p. Winkowskiego w Sztumie, na które się wszystkich członków także i gości zaprasza

Zarząd.

Mikołajki. W drugie święto wielkanocne, zaraz po nabożeństwie odbędzie się u p. Laskowskiego walne zebranie Zjednoczenia Zaw. Polskiego. O liczne przybycie członków i gości uprasza Zarząd.

Mikołajki. W niedzielę, 20. marca o godz. 3-ciej po południu odbędzie się zebranie Towarzystwa Robotniczego u p. Laskowskiego. Będą bardzo ważne obrady i przybycie wszystkich pożądana. Zarząd.

Podstolin. Nadzwyczajne zebranie odbędzie się w Podstolinie dnia 20. 3. 21 w zwykłym lokalu. Na porządku dziennym bardzo ważne sprawy. O przybycie wszystkich członków prosi Zarząd.

Obwieszczenie.

Legitymacje Związku Polaków nr. 142 Jan Zarzucki z Szafalda i nr. 143 Walerja Zarzucka z Szafalda zostały skradzione.

Powyższe legitymacje są nieważne.

Związek Polaków w Pr. W.

Sekretarjat na Warmię.

Jan Baczewski.

Patronat Związku Robotników

MA PRACĘ:

- dla 7 rodzin z 2—4 zaciężnikami na deputat i zasługi na większym majątku polskim w powiecie sztumskim od 1. kwietnia lub 1. maja.
- dla 3 rodzin z zacięciem na majątku polskim od 1. kwietnia.
- dla 1 przodownika z 4 dziewczynami od 1. kwietnia w pow. kwidzińskim.
- dla 1 robotnika z szarwarkiem lub bez, zaraz lub od 1. kwietnia

Patronat Związku Robotników

POSZUKUJE PRACY:

- dla pierwszorzędnego kowala (maszynisty), zaraz.
- dla szwajcara z dwoma czeladnikami do większej obory, świadectwa doskonałe, zaraz.
- dla młodego energicznego włodarza, bardzo dobra siła, zaraz.
- dla robotnika z 2 dziewczynami jako szarwark.
- dla urzędnika gospodarczego, kawalera, obeznane-go w wszystkich gałęziach rolnictwa.
- dla robotnika, młodego, silnego, bez szarwarku.
- dla akordnika z kilkudziesięciu ludźmi.
- dla robotnika z jedną dziewczyną.

Wszyscy zostali wydaleny z pracy przez pracodawców niemieckich za przekonanie polskie.

Zgłoszenia adresować: T. ODROWSKI, Marienwerder, Herrenstrasse 14.

Kutszer żonaty, wydany przez pracodawcę niemieckiego poszukuje zaraz lub od 1. kwietnia lub 11. maja posadę. Zgłoszenia do Zw. Polaków Sztum, Am Kreishaus 67 (Szuprzyckiński Gr. Teschendorf p. Tiefensee!)

Dla kowala żonatego z uczniem poszukuje się posady od 1. 4. 21 lub prędzej. Zw. Pol., Sztum, Am Kreishaus 67. Adam Zichotzki, Schmiedemeister, Gr. Stanau Kreis Stuhm)

Sprzedż drzewa.

Nadleśnictwo Purda.

W wtorek, dnia 22. marca od godz. 9. począwszy sprzedaż drzewa w oberży Orłowskiego w Duż. Bartóldach dla użytku lokalnego.

Drzewo użytkowe, leśnictwo Leszno, oddział 234: ca 400 świerków 1—4 kl., 6 rm. użytkowej faszyny świerkowej,

Leśnictwo Nerwik, oddział 177, 179, 182, 201: ca 90 sosen i świerków 1—4 kl., 8 rm. olszynowej faszyny użytkowej, 4 rm. sosnowych kłód użytkowych i 11 rm. sosnowych kijów użytkowych (2 m. długich.)

Drzewo opałowe. Nerwik i Leszno: ca 50 rm kłód, 10 rm dębowych kijów, 50 rm chróstu dębowego 2 kl. i 900 rm chróstu różnorakiego 3 kl.

Kryty powóz, sanki na spacer, szory, 2 wozy robocze

wszystko bardzo dobre rzeczy poleca

Paweł Nawrocki Sztum, (Stuhm W.-Pr.)

Czarny prawie nowy

surdut (Gehrock)

z kamizelką na średnią osobę do sprzedaży.

Jasinski, Gietrzwałd.

WSZELKIE NASIONA

warzywne i ogrodowe

poza to

nasiona polne, jak czerwone i żółte ekendorfy, mamuty i białe półcukrowe cent. 300 mk., brukiew . . . . . cent. 400 „ marchew biała . . . . . cent. 450 „ cebula . . . . . funt 30 „ raygras . . . . . cent. 380 „ mutka . . . . . cent. 340 „

poleca

PAWEŁ NAWROCKI, SZTUM (STUHM W.-PR.)

Wapno cementowe (Cementkalk) cent. 1800

Gwoździe funt od 250

Łańcuchy funt 350

Szpady i łopaty funt 300

także wszystkie trzonki po najwyższych cenach poleca

Paweł Nawrocki, Sztum

Sztum, Westpr.

Koniczynę czerwoną białą zieloną

tymotkę, rajgras, seradele, peluszkę, łubin, wikę, biały i bury groch

poleca do wysiewu

L. KUNATH, Olsztyn,

ul. Libsztacka 23/24.

Pługi, broni, kultywatory, wałki, radła, centryfugi, brony do łąk, taczki do koniczyny

jako i wszelkie inne maszyny rolnicze we wielkim wyborze poleca ze składu

L. KUNATH, Olsztyn,

ul. Libsztacka 23/24.

Tamże stoi na sprzedaż 5 małych i dużych starych zreparowanych sieczkarń.

Pracowita ucziwa

dziewczyna

do wszelkiej pracy domowej potrzebna od 1. 5. lub 15. 5.; może się zgłosić natychmiast. Pensja podług umowy.

A. Domańska, Sztum, Rynek 53.

Już dziś

przypominamy naszym Czytelnikom, że

od 15-go do 25-go marca

zobowiązani są listowi przyjmować przedpłatę na przyszły kwartał.

Kto nie chce żeby mu pierwsze numera zaginęły niechaj przygotuje pieniądze i odda takowe listowemu.

Dla udogodnienia załączamy kwit który trzeba odciąć, wypełnić i dać listowemu do podpisania.

Rodacy nie zapominajcie o Waszej „Gazecie“!

Na drugi kwartał

zapisywać można »Gazetę« na wszystkich urzędach pocztowych za

900 marek.

Ich bestelle hiermit für das 2. Vierteljahr 1921 die polnische Zeitung

„Gazeta Olsztyńska“

aus Allenstein mit Zustellung und zahle 9 Mk. Imię, nazwisko i adres (Vor- und Zuname und Adresse):

Obige 9 Mk. erhalten zu haben bescheinigt

spodem i szeroko organizować się nie mogliśmy i dlatego każdy chętniej z osobna boryka się z rozmaitymi trudnościami, niegarnie się do pracy całą gromadą.

O pielegnowaniu nowonarodzonych zwierząt.

Nowonarodzone w pierwszych dniach życia podlegają różnym chorobom, a te są: niemożność utrzymania się na nogach wskutek zbytłego osłabienia, zatrzymanie oddechów stołcowych, biegunka, opuchnienie i gnicie pępka.

W osłabieniu należy zwierzęciu wlewać w pyszczek mleko udojone od matki, nogi zaś rozcierać spirytem z zwykłym lub kamforowym.

W zatrzymaniu stolca dawać lewatywę z letniego rumianku, do którego dodać cokolwiek świeżej oliwy. Lewatywy takie dawać co pół godziny, wstrzykując naraz tego płynu od połowy do całej kwatery, stosownie do wielkości zwierzęcia; oprócz tego 10 gr. soli gorzkiej rozpuścić w pół kwatere kleiku z siemienia lnianego i zadawać na raz nowonarodzonemu, powtarzając tę dawkę co parę godzin aż do odejścia kału.

Wrazie silnej biegunki (rozwolnienia), tak zwanej białej biegunki, przy której odchody podobne są do zwarzonego mleka i mają woi kwaśną, — dawać co 2 godziny po łyżeczkę magnezy i pół łyżeczki proszku korzenia rabarbarowego w paru łyżkach naparu rumianku.

Opuchnięcie i gnicie pępka. Dopóki obrzękłość jest gorąca i bolesna, natrzepywać ją częściej, lecz delikatnie, szmatką w wodzie gulardowej maczaną, poczem, jeżeli obrzęk nie ustąpi w zupełności, a oprócz tego pojawi się z pępka wypływ cuchnącej materii, należy go często przemywać rumiankiem z kwasem karbolowym (łyżka kwasu karbolowego czystego na litr wody) lub roztworem kreoliny angielskiej w ilości równiej jednej łyżki na litr wody ciepłej, — a oprócz tego na cienkim brzożowym przyciu przywiązawszy mały kawałek gąbki lub waty opatrunkowej, maczać w jednym z tych lekarstw i wprawiać parę cali w głąb ranki pępkowej.

Karmienie i wychów młodych zwierząt w pierwszych chwilach ich życia ma bardzo wielki wpływ na dalszy ich rozwój i wykształcenie; należy się przeto starać, ażeby wzrost młodego zwierzęcia zaraz w początku jego życia nie był niczem wstrzymany. W pierwszych kilku tygodniach najlepszy pokarm stanowi mleko matki. — Pierwsze mleko matek, żółtawego koloru, działa na młode rozwalniająco, i to dało powód do mniemania, że jest ono szkodliwe, i zazwyczaj bywa zdajane. Tymczasem mleko to stanowi środek, przez naturę przeznaczony, do oczyszczenia żołądka i kiszki nowonarodzonego, z różnyczą stwością i służy w nich nagromadzonego, który, po użyciu tego pierwszego mleka, siarą zwanego, odchodzi jako kał, smółka zwany. Pierwsze to mleko może stać się szkodliwym tylko wtedy, gdy nowonarodzone wypija go bardzo wiele; w takim razie nieznaczne od czasu do czasu zdajanie zapobiega temu.

Rozmaitości.

Gotowanie kartofli na wiosnę.
Kartofle daje się zaraz po obraniu do zimnej wody, starannie optukuje, wodę 2—3 razy zmieniając, pada, tę odlewa, zalewa kartofle świeżą, gorącą, posoloną wodą i gotuje na prędkim ogniu. W ten sposób powinno się gotować pod wiosnę gotować, gdy te zaczynają puszcząć kolce, zawierające truciznę »solanin«, gdyż trucizna tym sposobem zostaje zupełnie zniszczoną.

Mycie używanych beczek z kapusty, ogórków i t. p.
Stosownie do wielkości beczki wysypuje się pół kilograma do 1 kilograma wapna nie gaszonego, wlewa wodę do beczki która do 3/4 swej objętości jest napełniona wodą, miesza, a gdy wapno się rozpuści, beczkę szczerlinie zaszponuje i tacza ją 15—30 minut po ziemi. Wapno wchłania wszelkie nieczystości i niemiłe zapachy. W ten sposób można czyścić i beczkę z nafty. Po upływie 24 godzin należy wapno wylać a beczkę starannie wypłukać kilka razy czystą wodą. — Beczkę z wina (po spuszczeniu wina do fiask) płucze się zaraz zimną wodą, po wylaniu zimnej kąpiącą wodą, poczem znowu zimną wodą, i wywraca się beczkę, aby woda ściekała. Ody woda ścieknie, desinfekcyonuje się beczkę kawałkiem siarki zawieszonyj w beczce na drucie; beczkę po zapaleniu w niej siarki szponuje się i stawia w piwnicy. Kilka dni przed użyciem beczki trzeba ją znowu starannie wypłukać kilka razy zimną wodą.

Wino białe z miodu.

50 funtów miodu, 20 litrów wody przegotowanej, 22 funtów rodzynek rozrartych, razem zmieszać i przefermentować: poczem czyste wino zlać, drożdże wyprasować, i do otrzymanego w ten sposób wina, dodać esencji z bzu pospolitego gr. 50.

Ztąd widzimy, że wina miodowe, fabrykują się w ten sam sposób, jak trunki z miodu, z tą różnicą, iż fermentację ich, odbywać się musi z udziałem pewnej ilości rodzynek, stosownie do gustu fabrykanta.

Do czerwonych win miodowych, dodaje się, prócz tu wyżej wymienionych ciał, na 100 litrów wina, 10 litrów soku z wiśni lub z jagód czarnych.

Rady i przysłówia dla gospodarzy.

Na Grzegorza idzie zima do morza.
W marcu kto siał nie zaczyna, swego dobra zapomina.
Suchy marzec, mokry maj, będzie żyto jako gaj.

Klarowny wschód słońca w Maryi Zwiastowanie,
Znaczy dobrego roku opowiadanie.

— Czterdziestu męczenników jakich,
Czterdzięci dni po nich takich.

— Kto siałe groch w Marcu,
Będzie gotował go w garncu.

— Na Zwiastowanie, zlatują się bocianie.

— Pogodny dzień Wielkanocy
Grochowi pomocy.

O uprawie tytoniu (tabaki)

napisał p. Schnarbach z Rydbach pod Biskupcem.

Miniona długoletnia wojna światowa wyczerpała, jak wiadomo, w całej Europie prawie doszczętnie zapasy wszelkich artykułów i surowców, skutkiem czego zapanowała niesłychana drożyzna. Temu losowi uległa naturalnie i tabaka, (tytuń) lecz mimo to liczba konsumentów tegoż środka bynajmniej się nie zmniejszyła, owszem, zwiększyła. Dziś każdy mężczyzna, poczynając od chłopca szkolnego, oddaje się już nałogowi palenia, a obecnie dla braku prawdziwej tabaki nieopodarda nawet liści z innych roślin, aby tylko dogodzić swym dokuczającym nałogom.

Mając tedy na względzie, że obecne stosunki handlowe, finansowe i ekonomiczne także i w przyszołości nie bardzo się naprawią, będzie na czasie, aby niniejszym podać w krótkości wskazówki dotyczące uprawy tytoniu.

Przy troskliwej hodowli tej rośliny, można i u nas tabakę (tytuń) wypielęgnować, którąby poniekać konkurować mogła z zamorską ciepłych krajów.

Otóż krótkie wskazówki uprawy:
Przedewszystkiem wypada upatrzeć odpowiednie miejsce dla tabaki, więc ciepłe, zwrócone ku południowi i oile możności z zaciszką od strony północnej, z ziemią pulchną lub piaszczystą, dobrze przegnojona, jak dla warzywa. Ziemia ścisła, z gliną jest nie odpowiednia dla tabaki. Wiosną, wybraną ową parcelkę trzeba dobrze pognoić, przegnoitym gnojem bydłowym lub kompostem i głęboko skopać, czyszcząc ziemię z korzeni zielska.

W drugiej połowie marca siew się nasienie tabaczne, i to najdogodniej w ogrzewanej izbie na oknach. W tym celu robi się parę korytek niskich, o długości mniejwięcej 60 ctm. Tę zapelnia się ziemią ogrodową i tu rozsiewa się bardzo ładko nasienie, które przypusza się oproszkowanym gnojem ptasim, poczem skrapia się ostróżnie o ile możności wodą deszczową, bacząc na to, aby maleńkie ziarneczka niespywały w kupki, gdyż gęsto wschodzące roślinki trzeba później przerywać. Na oknie w ogrzewanej izbie, wschodzą nasienie po 3 tygodniach. Pojawiające się zielska należy starannie usuwać a wysychającą ziemię troskliwie wodą skrapiać.

Redaktor: B. Gabryliwicz, Olsztyn, Allenstein Bahnhofstr. 87.
Gospodarz wychodzi w każdy czwartek Ogłoszenia: Za wiersz kopiasowy lub jego miejsce 2 marki. Dla członków Kółek rolniczych 100% zniżki.

Na oczyszczeniu roli
Gdy dołożymy trudu,
Bóg dobry pozwoli
Doczekać się cudu.

Prace redakcyjne każdego numeru kończą się w poniedziałek wieczorem

Rękopisy i listy do redakcji, wpływające później, uwzględnia się w następnym numerze.

W drugiej połowie maja przesadza się rosadę tabaczna na przygotowane leszki w odstępach 45 ctm., a rząd od rzędu 70 ctm. Roślinki trzeba starannie polewać, według potrzeby, a w razie gdy utworzy się twarda skorupa na powierzchni ziemi, takową około roślinek skruszyć, a wszelkie zielska z leszek usuwać, co jest ważnym warunkiem dobrego rozwoju rośliny tabacznej. Zaleca się także raz przynajmniej podlać roślinki nieco wodą rościeńczoną gnojówką.

Później, gdy u rośliny pojawią się pąki, trzeba je pozrywać, zostawiając jeden lub dwa krzaczki z pąkami dla nasienia, które dojżewa we wrześniu. W tym czasie dojżewają zwykle i liście główne środkowe, które się w ten czas zrywa, natomiast górne zostawia się jeszcze na parę tygodni na pnium, aby i te dojżaly. Pożółkłe liście nad samą ziemią zbiera się już daleko wcześniej i suszy.

Po zerwaniu pąków poczną się pojawiać w kątach liści głównych wypustki, która także palcami zerwać trzeba, aby przeto to zmusić żywotność rośliny, ku większemu rozwojowi głównych liści, które są w najlepszym gatunku.

Główne liście po zerwaniu nadziewa się na sznurki 1 1/2 mtr. długości, liść od liścia o palec oddalony i rozwieszają się gdzieś na poddaszu domu dla wyschnięcia. Gdy liście i ich główne łodygi zupełnie wyschną, a nastąpią dni deszczowe, przez co tabaka zostanie miękką, natenczas zdejmują się sznury, a zepchnąwszy liście ku środkowi, obwijają się końcami sznura zrownane końce łodyg i zatyka pomiędzy liście tego pęczka. Tak porobione snopki układa się w ciepłym miejscu na kupę, a przycisnawszy je mocno, obkłada się je z wszystkich stron grubo jakimś szmatami (płatami). Za kilka dni wkłada się rękę do środka, dla przekońnienia, czy tabaka się zagrzała. W takim razie przekłada się owe snopki, aby zewnętrzne ściany przyszy do środka, a tem samym i te mogły się zapociec (fermentować). Zwykle po 10 dniach do dwóch tygodni powinna ta operacja być ukończona. Więc rozbiiera się całą kupę dla obsuszenia liści. Po obsuszeniu można zfermentowaną tabakę zapakować w pudła dla przechowania.

Fermentacja i dłuższe leżenie nadzwyczaj ulepsza jakość tabaki, w skutek chemicznego rozkładu.

